

Complexnummer: 516520

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

De Goede Verwachting

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

516521, 516522

Woonplaats

Witmarsum

Gemeente

Súdwest-Fryslân

Provincie

Fryslân

Locatie van het hoofdoject

Bij Pingjumerstraat 2, 8748 BN te Witmarsum

Complexomschrijving

Inleiding

Het complex van de Coöperatieve ZUIVELFABRIEK "De Goede Verwachting" te Witmarsum is in 1896 en 1915-1920 gebouwd. Oprichter was de heer J. van de Wal. Het complex bestaat uit twee hoofdonderdelen: het FABRIEKSGEBOUW MET SCHOORSTEEN en de DIRECTEURSWONING. Het complex ligt aan de Witmarsumervaart die het dorp van noord naar zuid doorkruist en is naar het zuidoosten geïntendeerd. Het ligt ter hoogte van de kromming die de vaart maakt in het centrum van het dorp in westelijke richting. Zowel de oude fabriek als de directeurswoning dragen kenmerken van de Art Nouveau-stijl. Begin jaren twintig zijn aan het fabrieksgebouw strakkere bouwvormen toegevoegd; een groot aantal vensters in het fabrieksgedeelte stamt uit de jaren dertig. Van recentere datum zijn de twee bouw-onderdelen ten noorden van dit gedeelte. Aan de voor- en westzijde van het pand ligt een vrij smalle strook groen; in oorsprong werd deze begrensd door een IJZEREN HEK dat zowel de woning als het hoofdgebouw omsloot. Een restant van dit ijzeren hek - dat uitgevoerd is in Art Nouveau-stijl - ligt op de noordelijke oever van de Witmarsumervaart, aan de kant van de fabriek; het hek wordt deels door een heg uit het zicht genomen. De twee jongere bouwblokken ten noorden van het hoofdgebouw vallen buiten bescherming van rijkswege, wegens te weinig monumentale waarde. De fabriek is in 1967 gesloten en wordt nu gebruikt als vestiging van een landbouwwerktuigen-bedrijf.

Waardering

Het fabriekscaplex "De Goede Verwachting" te Witmarsum is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- als bijzondere uitdrukking van een culturele en sociaal-economische ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een typologische en functionele ontwikkeling;
- vanwege de innovatieve waarde;
- vanwege de situering, verbonden met de economische ontwikkeling van het dorp en de streek;
- vanwege de historisch-ruimtelijke relatie met het water;
- vanwege de -in redelijke mate aanwezige- architectonische gaafheid van het geheel en de afzonderlijke onderdelen;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorps omgeving;
- vanwege de -in zeer grote mate aanwezige- typologische en functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

Monumentnummer*: 516521

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 maart 2001
Kadaster deel/nr	82901/8

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Witmarsum	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Witmarsum	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Witmarsum	B			2684

Omschrijving**

Inleiding

De Coöperatieve ZUIVELFABRIEK "De Goede Verwachting" te Witmarsum is in 1896 en 1915-1920 gebouwd. Het oorspronkelijke complex bestaat uit twee hoofdonderdelen: het fabrieksgebouw met schoorsteen en de directeurswoning. Het complex ligt aan de Witmarsumervaart, die het dorp inkomt vanuit het noorden, vervolgens een bocht maakt in westelijke richting en vóór het fabrieksgebouw langs in zuidelijke richting verder stroomt. Het complex is naar het zuidoosten georiënteerd. De oude fabriek is gebouwd in een Ambachtelijke-traditionele bouwstijl, typerend voor de fabrieksbouw waaraan elementen zijn toegevoegd die eigen zijn aan de stijl van de Art Nouveau. Aan de voorzijde en westzijde van het pand ligt een vrij smalle strook groen, die in oorsprong begrensd werd door een IJZEREN HEK, dat zowel de woning als het hoofdgebouw omsloot. Een restant van dit ijzeren hek - dat uitgevoerd is in de stijl van de Art Nouveau- ligt op de noordelijke oever van de Witmarsumervaart, aan de kant van de fabriek. Van recentere datum zijn de twee bouwonderdelen ten noorden van dit gedeelte. Deze jongere fabrieksgebouwen vallen buiten de bescherming van rijkswege, wegens te geringe monumentale waarde. De fabriek is in 1967 gesloten en wordt nu gebruikt als vestiging van een landbouwwerktuigen-bedrijf.

Omschrijving

Het fabrieksgebouw heeft een rechthoekige plattegrond en is twee bouwlagen hoog. Het wordt gedekt door een samengesteld dak (plattendak en zadeldak) met rode Hollandse pannen; het is uit bruine bakstenen opgetrokken, voor de decoratieve gemetselde elementen zijn gele bakstenen gebruikt. De gevel aan de vaartzijde (de zuidzijde) bestaat uit een lager deel in het midden -dat afgesloten wordt door een rondboogfries- geplaatst tussen een bouwdeel met plattendak, -dat afgesloten wordt door een rondboogfries tussen twee pironen- en een deel met zadeldak. Onder de topgevel is het oudste gedeelte (1896), de rest is later gebouwd (ca. 1915-

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

1920). In dit jongere deel zijn de vensters recht, in het oudere deel zijn ze in de top onder een grote rondboog geplaatst.

De gevel aan de achterzijde heeft in de loop der jaren veel veranderingen ondergaan; vensters en deuren verplaatst en/of toegevoegd. Het INTERIEUR is qua indeling in grote mate origineel en omvat een aantal originele elementen. In de hal zijn onder andere aanwezig de originele tegelvloer van zwarte, rode en gele tegels en de trap met decoratief tegelwerk. Op de eerste verdieping in het kantoorgedeelte de houten deur met matglas, waarin de inscriptie "kantoor" is gegraveerd. De ruimte wordt gescheiden door schuifdeuren. Aanwezig zijn ook de originele kasten. Het halletje voor het kantoor is ook betegeld met tegelwerk zoals in de hal beneden. Ook in het oude laboratorium is de oorspronkelijke gele tegelvloer nog aanwezig. Deze ruimte wordt nu als opslagruimte gebruikt evenals de voormalige boterruimte met gele tegelvloer. In alle oude vertrekken zijn voor een groot deel de oude vloeren en de gele betegeling van de lambrizing nog aanwezig. Het hoge ketelhuis, ten oosten van het magazijn, staat in verbinding met de hoge SCHOORSTEEN die zich ten oosten van de fabriek bevindt. De in bruine baksteen opgetrokken schoorsteen is van veertien verstevigingsringen voorzien; in twee van de vijftien banden zijn gemetselde decoratieve motieven aangebracht in gele baksteen.

Waardering

De voormalige coöperatieve zuivelfabriek "De Goede Verwachting" uit 1896-1915/1920 te Witmarsum is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als bijzondere uitdrukking van een sociaal-economische ontwikkeling;
- als bijzondere uitdrukking van een technische en typologische ontwikkeling;
- vanwege de historisch-ruimtelijke en functionele relatie met de infrastructurele voorzieningen;
- vanwege de -in redelijke mate aanwezige, in het bijzonder binnen de categorie fabrieksgebouwen- architectonische gaafheid van zowel het exterieur als het interieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving;
- vanwege de -in zeer grote mate aanwezige- typologische en functionele zeldzaamheid op provinciaal niveau.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Zuivelfabriek

Monumentnummer*: 516522

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 maart 2001
Kadaster deel/nr	82901/12

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Witmarsum	Súdwest-Fryslân	Fryslân

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Witmarsum	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Witmarsum	B			2684

*Omschrijving***

Inleiding

De voormalige DIRECTEURSWONING hoort bij de voormalige coöperatieve zuivelfabriek "De Goede Verwachting" uit 1897-1915/1920, nu bedrijf voor landbouwwerktuigen. De dienstwoning is tegelijk met het hoofdgebouw gerealiseerd en vertoont elementen van de Art Nouveau. De woning is tegen de zuidwestelijke gevel van de fabriek opgetrokken, in de verlenging van het fabrieksgebouw en is naar het zuiden gericht. Aan de voor- en westzijde van het pand ligt een vrij smalle strook groen, die omsloten wordt door een laag muurtje met ezelsrug uit de jaren dertig. In oorsprong werd het hele complex begrensd door een IJZEREN HEKWERK, dat zowel de woning als het hoofdgebouw aan de zuid- en westzijde omsloot. Een restant van dit ijzeren hek -dat uitgevoerd was in de stijl van de Art Nouveau- staat bij het fabrieksgebouw, op de noordelijke oever van de Witmarsumervaart.

Omschrijving

De directeurswoning is één bouwlaag hoog, heeft een nagenoeg vierkante plattegrond en wordt gedekt door een samengesteld dak. Dit bestaat uit een zadeldak en een schilddak van rood geglazuurde tuile de Nord pannen. De daklijst steunt op houten klossen. Het pand is uit bruine baksteen opgetrokken; voor de decoratieve gemetselde motieven -zoals het fries en de bogen boven de vensters- zijn rode en gele bakstenen gebruikt. Drie witte banden decoreren op vensterhoogte de gevels. In de westgevel zitten drie vensters; in de noordgevel een venster, een deur met zijlicht en drie nieuwe vensters, de oostgevel grenst aan het fabrieksgebouw, in de zuidgevel zit een driedelig venster, de toegangsdeur en in de topgevel een erker waarop een balkon met houten leuning en balkondeuren. De indeling van de vensters en deuren is veranderd. De dakkapellen op de noordelijke en westelijke dakschilden zijn vernieuwd. In het deels gemoderniseerd interieur is een aantal Art-Nouveau-elementen aanwezig.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De voormalige directeurswoning, horend bij het fabriekscomplex "De Goede Verwachting" te Witmarsum, is van algemeen cultuurhistorisch en architectuurhistorisch belang:

- als essentieel onderdeel van een groter geheel dat cultuurhistorisch en sociaal-economisch van nationaal belang wordt geacht;
- vanwege de -in redelijke mate aanwezige- architectonische gaafheid van het exterieur;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van het fabriekscomplex;
- in relatie tot de structurele en visuele gaafheid van de dorpse omgeving;
- in relatie tot de functionele en typologische zeldzaamheid van het complex.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Dienstwoning(K)

Functie

Direkteurswoning